

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti

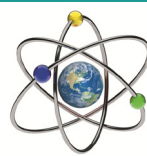
№8(3)
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 350 sahifa,
24-avgust, 2026-yil.

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapirjanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Woosyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
Doniyorov S. M. – "Yangi O'zbekiston" va "Pravda Vostoka" gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (PhD)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G'. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the DM Editorial Office of the newspapers “Yangi O'zbekiston” and “Pravda Vostoka”, Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Philosophy (PhD) in Philology, Associate Professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oğlu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

“Maktabgacha va maktab ta'limi” jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

“Maktabgacha va maktab ta'limi”
jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti
Administratsiyasi huzuridagi Axborot
va ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan **№C-5669363**
reyestr raqami tartibi bo'yicha
ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Oliy badiiy-pedagogik ta'limda an'anaviy ustoz-shogird an'anasi va innovatsion klaster yondashuvi integratsiyasining metodologik asoslari	10
Sultonov Xaytboy Eraliyevich	
Ta'lim klasteri sharoitida bo'lajak fizika o'qituvchilarining kasbiy kompetensiyasini rivojlantirish metodikasi	14
Xudoyberdiyeva Yulduz Xayrullo qizi	
Ta'lim jarayonida raqamli platformalar va dasturiy ta'minotdan foydalanish pedagogik muammo sifatida....	19
Tengelbayeva Dinora Muratovna	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlari tarbiyalanuvchilarini ekologik ta'lim va tarbiyalashning muammo va yechimlari.....	25
Abduraxmonova Muqaddas Oblokulovna	
Axborotlashgan ta'lim muhitida telematika texnologiyalarining didaktik imkoniyatlari va ularning talaba shaxsini rivojlanishidagi o'rni.....	30
Botiraliyev Dildorbek Muzaffar o'g'li	
Mehnat migratsiyasi fenomeni va oila dialektikasining pedagogik aspektlari: translokallik sharoitida farzand tarbiyasi va "intelektual transfer" mediatsiyasi.....	34
K. B. Numanov	
Maktab rahbarlarini karyera pog'onalari asosida tayyorlash tizimini takomillashtirishning ilmiy-amaliy asoslari	38
Ismailov Abduvali Abdumalikovich	
CEFR B1 mezonlari asosida 10 va 11-sinf o'quvchilarining og'zaki nutqini rivojlantirishda ijodiy topshiriqlarni loyihalash metodikasi.....	45
Ergasheva Feruza Davlatali qizi	
Talabalarda raqamli toliqish darajasi va unga ta'sir etuvchi omillarning tahlili	48
Xamdanova Muazzamxon Xabibullo qizi	
Metakognitiv kompetentlikning pedagogik mohiyati va raqamli ta'lim muhitida uni rivojlantirishning nazariy asoslari	52
Mamatmurotova Muhlis Kamol qizi	
Maktabgacha ta'limdan boshlang'ich ta'limga o'tish davrida bolalarning kasbiy qiziqishlarini rivojlantirishning uzluksiz metodikasi	59
Otabayeva Muazzam Abdumajidovna	
Ishsiz ayollarda shaxsiylik va emotsional xususiyatlarni o'rganishning nazariy-metodologik asoslari	63
Jurayeva Shaxnoza Saatmuradovna	
Kasaba uyushmalari xodimlarida tashabbuskorlik va yetakchilik xususiyatlarini o'rganishning nazariy-metodologik asoslari	69
Sharipov Hayotjon Safarovich	
"Muqobil energiya manbalari" fanini mustaqil ta'lim asosida o'qitishning o'quv-metodik ta'minotini ishlab chiqish	75
Abduqahhorova Munajat Abdulxafiz qizi	
"Elektr ta'minoti" fanini o'qitishga mos yangi interfaol metod ishlab chiqish	79
Baratova Madinaxon Paxridinovna	
"Muqobil energiya manbalari" fanini o'qitish metodikasini kompetensiyaviy va raqamli yondashuvlar asosida takomillashtirish	83
Jumayeva Farzona Behzodjon qizi	
Oilada bolalarning emotsional rivojlanishining psixologik determinantlari	87
Nurmatova Muxayyo Abdumalikovna	
Bo'lajak boshlang'ich ta'lim o'qituvchilarini kasbiy-pedagogik tayyorlashda sun'iy intellekt vositalaridan foydalanish modelining samaradorligi.....	92
Xudayqulova Fazilat Bo'riyevna	

Махалля как гуманистическая воспитательная экосистема: социально-педагогические механизмы модернизации в новом Узбекистане	97
Фадлиева Амина Ильхамовна	
Talabalarda ijtimoiy mas'uliyat hissining psixologik mazmuni, tuzilishi va funksional xususiyatlari	102
Jumaniyozov Yunus Shodurdi o'g'li	
Adabiyot ta'limida immersiv texnologiyalardan foydalanishning nazariy-metodologik asoslari	112
Umarov Mirzohid Baxromjon o'g'li	
Raqamli ta'lim muhitida talabalarning tanqidiy fikrlash kompetensiyasini shakllantirishning pedagogik omillari	116
Xasanov Javohir Muxtorovich	
Boshlang'ich sinflarda ingliz tilini o'qitishda axborot texnologiyalari va hamkorlikdagi ta'lim texnologiyalaridan foydalanish	125
Malikova Madina Abduraxmon qizi	
Pedagogical and Methodological Possibilities for Developing Students' Critical Thinking Competence in Teaching English Based on the "Project-Based Learning" Approach	129
Berdiyeva Shakhnoza Kholmakhammatovna	
Chekka hisoblash texnologiyasi yordamida aqlli mehmonxonada real-vaqt kayfiyat aniqlash va IoT qurilmalarini avtomatik boshqarish tizimi: Smart mood	132
Choryorqulov G'iyos Husan o'g'li, Botirova Mashhura Tulqin qizi	
Developing Academic Writing Skills Through Digital Media Tools	137
Tog'ayeva Muattar Bahodir qizi	
Xotin-qizlarda emotsional defitsit va nikohdan tashqari munosabatlar o'rtasidagi bog'liqlikning ijtimoiy-psixologik xususiyatlari	144
Beknazarova Nigina Zarip qizi	
Sun'iy intellekt: madaniy vositachimi yoki madaniy "darvozabon"mi? chet tili o'qituvchilarini tayyorlash uchun tanqidiy nazariy asos	148
Jakbarova Nasibaxon Po'latjonovna	
Talabalarda impostor fenomeni shakllanishiga ta'sir etuvchi ijtimoiy-psixologik omillarning psixologik tadqiqotlarda o'rganilganlik holati	153
Kamilova Gulzoda	
Pedagogik innovatsiyalar va raqamli transformatsiya	157
Ahmedova Nilufar Farxodovna, Mamatqulova Dildora Farxodovna	
Inklyuziv ta'lim muhitida interfaol metodlar orqali o'quvchilarning kommunikativ ko'nikmalarini shakllantirish	161
Shukurullayeva Madina	
Jismoniy tarbiya va sport ta'lim muassasalarida hayot faoliyati xavfsizligini ta'minlashning pedagogik va me'yoriy-huquqiy asoslari	168
Ahmedov Akrom Abzalovich	
The Relationship Between Social Media Use for English Language Learning, Student Perceptions, and Learning Outcomes: Evidence from University Students in Uzbekistan	174
Akhad Akhmedov	
Tadbirkorlik faoliyatini tartibga solishning tashkiliy – iqtisodiy mexanizmlari (Namangan viloyati misolida) ..	177
Boyurayeva Mamura Uroyimovna	
Ko'p tarmoqli ixtisoslashtirilgan maktabgacha ta'lim tashkilotlari tarbiyalanuvchilarida ijtimoiy ko'nikmalarni shakllantirish dolzarb muammo sifatida	183
Mirxaliqov Bobur Zikrilloevich	
Sharq va G'arb pedagogika tarixidagi ma'naviy tarbiya va axloqiy qadriyatlar	188
Qodirova Nigora Farhodovna	
Sport gimnastikasining sog'lom turmush tarzini shakllantirishdagi mexanizmlari va kompleks samaralari: tizimli adabiyotlar tahlili	193
Sharapov Atabek Gayrat uli	

“Mustaqil fikrlash”, “kompetensiya”, “kompetentlik”, “fikrlash kompetensiyasi” tushunchalarining pedagogik mazmuni	196
Kadirova Zarina Ilhomovna	
Tibbiy ingliz tili darslarida ko'p komponentli blended learning strategiyalarining qo'llanishi	202
Rashidova Nodira Xabibullayevna	
Boshlang'ich ta'limda o'quvchilarning sifat so'z turkumi bo'yicha lisoniy kompetensiyasini rivojlantirish jahon olimlari nigohida.....	205
Mamazoirova Jangil Xamdamovna	
Magistratura tadqiqot amaliyotining bo'lajak fizika o'qituvchilari kasbiy kompetensiyasini rivojlantirishdagi o'rni	209
Parmanov Jamshid Tag'aymurotovich	
Umumta'lim maktablari matematika to'garagida sferaning elementlarini o'rganish metodikasi	214
Jumayev Erkin Ergashevich, Omonov G'olibjon Tolibovich, Shaxnoza Xolmurodova Zoir qizi	
Boshlang'ich ta'lim jarayonida raqamli va interaktiv texnologiyalar vositasida o'quvchilarning vaqtni boshqarish kompetensiyalarini rivojlantirish.....	219
Norova Nargiza Xalmamat qizi	
Oliy o'quv yurtlarida amaliy mashg'ulotlar – bakalavr yo'nalishidagi matematiklarning kasbiy tayyorgarligini ta'minlovchi omil.....	224
Abduraxmonov Abdumo'min	
Bo'lajak muhandislarning kasbiy tayyorgarligini rivojlantirishda CDIO texnologiyasi va sanoat integratsiyasining samaradorligi	228
Baxronov Rustam Rajabovich	
O'smir o'quvchilarda ijodiy faollikni rivojlantirishning ijtimoiy-psixologik asoslarini o'rganish tarixi.....	231
Botirov Zoir Nuriddin o'g'li	
Husnixatga o'rgatish tamoyillari.....	235
Latipova Ma'rifat Salohiddin qizi, Muhammadaliyeva Xosiyatxon Xaydaraliyevna	
O'smirlarda suitsidal xavf bilan bog'liq tajovuzkorlik va psixologik determinantlarning kompleks diagnostikasi.....	240
Nahalboyeva Nigora Turdi qizi	
Raqamli muhitda yoshlar ijtimoiylashuvining psixologik xususiyatlari	245
Sangirova Nilufar Sayfidinovna	
O'smirlilik davrida psixologik o'zgarishlar: omillar, xususiyatlar va psixologik yondashuvlar	251
Usmonova Munira Sayfiddinovna	
Nutq buzilishlari mavjud bolalarning ijtimoiy moslashuvini rivojlantirishda psixologik intervensiyalar samaradorligi	256
Axmedova Munavvar Numanjanovna	
Tarix darslarida wordmint: o'quvchini faol ishtirokchiga aylantirishning innovatsion usuli	261
Eshankulova Ma'mura Davlatovna	
Zamonaviy fizikani oliy ta'limda o'qitishning konseptual-metodologik muammolari	265
Bekpo'latov Ulug'bek Rahmatulla o'g'li	
Menejment ta'limida ekonometrik tahlil natijalarini boshqaruv qarorlariga transformatsiya qilishning didaktik modeli	269
Bobonorova Qundizxan Quralbay qizi	
Zamonaviy psixologiya va pedagogikada shaxsga xos universal ta'limiy faoliyatlarining ahamiyati.....	273
Shomirzayeva Nargiza Sherali qizi	
Jismoniy tarbiya jarayonini individuallashtirishda raqamli monitoring texnologiyalaridan foydalanishning ilmiy-pedagogik asoslari	277
Axmedova Sarvinoz Azatovna	
Umumta'lim maktablari tarix darslarida immersiv texnologiyalarini qo'llash	282
Rasuljon Atamuratov	
Talaba-kurashchilarning mashg'ulot yuklamalarini individual me'yorlash va uning pedagogik asoslari	287
Davletova Ullijon Sapavoy qizi	

Talabalarida axborotni intensiv qabul qilish qobiliyatlarini rivojlantirishning ijtimoiy-pedagogik zarurati.....	290
Ergashev Bunyod Shokir o'g'li	
Umumta'lim maktablari o'qituvchilarida kasbiy deformatsiya (burnout)ni oldini olishning psixologik shart-sharoitlari	296
Mardiyeva Dilarom Sapparboyevna	
Turning Traditional Classrooms Upside Down: Main Principles of PBL (Project-Based Learning)	300
Hakimova Halimakhon Hamzayevna	
Ingliz tili o'qituvchilarini kasbiy tayyorlashda zamonaviy yondashuv	305
Norqulova M. B.	
Ta'lim tashkilotlarida innovatsion ta'lim muhitining pedagogik mohiyati va tarkibiy komponentlari	311
Nosirov Asliddin Sadriddinovich	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida milliy qadriyatlar targ'ibotiga innovatsion yondashuv	316
Sh. Sh. Abdurasulova	
Terminologik kompetensiya bo'lajak shifokor kasbiy kompetentligining komponenti sifatida	320
Namazova Munavvar Oltibekovna	
Boshlang'ich ta'limda interfaol metodlar (FSMU, BBB, Klaster) vositasida ta'lim samaradorligini oshirish...	323
Abduvahobova Feruzabonu Kozim qizi	
Pedagogical Strategies for Integrating the Life and Literary Heritage of Ibrayim Yusupov Into Modern Education	326
Atajanova Gulsara Baxit qizi	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining o'quv motivatsiyasini shakllantirishda oila-maktab hamkorligining o'rni ..	329
Karimova Shoxsanam Islomxon qizi	
Using Model Essays to Develop IELTS Writing Task 2 Performance: An Evidence-Based Approach to Noticing, Analysis, Imitation and Independent Writing.....	333
Otakulova Dildora Hakimbek qizi	
Uzunlikka sakrovchi yengil atletikachilarni tayyorlashda zamonaviy pedagogik yondashuvlar	337
Ro'zimatova Shohista Boltaboy qizi	
Raqamli kommunikatsiya muhitida an'anaviy qadriyatlar transformatsiyasi: internet va ijtimoiy tarmoqlarning madaniy idrok hamda ijtimoiy me'yorlarga ta'siri	342
Shodiyev Jasur Xolmatjonovich	

UZUNLIKKA SAKROVCHI YENGIL ATLETIKACHILARNI TAYYORLASHDA ZAMONAVIY PEDAGOGIK YONDASHUVLAR

Ro'zimatova Shohista Boltaboy qizi

Osiyo Xalqaro universiteti pedagogika nazariyasi kafedrası o'qituvchisi

Annotatsiya: Ushbu maqolada uzunlikka sakrash bo'yicha ixtisoslashgan yengil atletikachilarni tayyorlashda qo'llaniladigan zamonaviy pedagogik yondashuvlar tahlil qilingan. Tadqiqotning maqsadi – an'anaviy, ko'p martalik takrorlashga asoslangan mashg'ulot metodikasidan farqli o'laroq, sportchining individual xususiyatlarini, kognitiv jarayonlarini va zamonaviy texnik vositalarni hisobga oluvchi yondashuvlarni ilmiy asoslash va ularni amaliyotga tatbiq etish yo'llarini ko'rsatishdan iborat. Maqolada chiziqli bo'lmagan pedagogika, cheklovlarga asoslangan yondashuv, video tahlil va biomechanik nazorat, shuningdek, og'zaki o'z-o'ziga ko'rsatma berish va kuzatuv orqali o'rgatish usullari kabi zamonaviy metodlar yoritilgan.

Kalit so'zlar: uzunlikka sakrash, yengil atletika, pedagogik yondashuv, sport mashg'uloti, chiziqli bo'lmagan pedagogika, texnik tayyorgarlik, individuallashtirish, biomexanik tahlil.

Abstract: This article analyzes modern pedagogical approaches used in training athletes specializing in the long jump. The purpose of the study is to scientifically substantiate and identify ways of practically implementing approaches that take into account the athlete's individual characteristics, cognitive processes, and modern technical tools, as opposed to traditional repetition-based training methods. The article examines contemporary methods such as nonlinear pedagogy, the constraint-led approach, video analysis and biomechanical monitoring, as well as instructional self-talk and observational learning techniques. The study employed methods of scientific-methodological literature analysis, comparative-topological analysis, and pedagogical observation.

Key words: long jump, athletics, pedagogical approach, sports training, nonlinear pedagogy, technical preparation, individualization, biomechanical analysis.

Аннотация: В данной статье проанализированы современные педагогические подходы, применяемые при подготовке легкоатлетов, специализирующихся в прыжках в длину. Цель исследования заключается в научном обосновании и определении путей практического внедрения подходов, учитывающих индивидуальные особенности спортсмена, его когнитивные процессы и современные технические средства, в отличие от традиционной методики, основанной на многократном повторении. В статье рассмотрены такие современные методы, как нелинейная педагогика, подход, основанный на ограничениях, видеоанализ и биомеханический контроль, а также методы обучения посредством самоинструктирования и наблюдения. В процессе исследования использовались методы анализа научно-методической литературы, сравнительно-типологического анализа и педагогического наблюдения.

Ключевые слова: прыжок в длину, лёгкая атлетика, педагогический подход, спортивная тренировка, нелинейная педагогика, техническая подготовка, индивидуализация, биомеханический анализ.

KIRISH

O'zbekiston Respublikasida jismoniy tarbiya va sportni yanada rivojlantirish davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri sifatida belgilangan. O'zbekiston Respublikasining Qonuni, 23.09.2020-yildagi 637-son¹ "Ta'lim to'g'risida"gi va "Jismoniy tarbiya va sport to'g'risida"gi 04.09.2015-yildagi O'RQ-394-son² qonunlarda ta'lim muassasalarida jismoniy tarbiya uzluksiz ta'lim tizimining muhim tarkibiy qismi ekanligi ko'rsatilgan^[6]. Yengil atletika, xususan, uzunlikka sakrash, texnik jihatdan murakkab, ammo tayyorgarlik davri qisqa vaqt ichida yuqori natijaga erishish imkonini beruvchi sport turi hisoblanadi. Shu sababli murabbiylar oldida sportchining harakat malakalarini tez va sifatli shakllantirish, individual imkoniyatlarini maksimal darajada ochib berish vazifasi turadi.

1 <https://lex.uz/docs/-5013007>

2 <https://lex.uz/docs/-2742233>

An'anaviy mashg'ulot metodikasi ko'pincha texnikani mexanik takrorlash orqali o'rgatishga asoslanadi. Bunday yondashuv boshlang'ich bosqichda ma'lum natija bersa-da, sportchining tafakkurini, o'zini o'zi tahlil qilish qobiliyatini va harakatni turli sharoitlarga moslashtirish ko'nikmasini yetarlicha rivojlantirmaydi. Zamonaviy sport pedagogikasi va biomexanika fanlarining rivojlanishi natijasida chiziqli bo'lmagan pedagogika, cheklovlarga asoslangan yondashuv, video tahlil va kognitiv o'rgatish usullari kabi yangi metodlar paydo bo'ldi. Ushbu yondashuvlarni O'zbekiston sport ta'limi amaliyotiga ilmiy asoslangan holda tatbiq etish masalasi hozirgi kunda alohida dolzarblik kasb etadi.

Tadqiqotning obyekti – uzunlikka sakrash bo'yicha ixtisoslashgan yengil atletikachilarni tayyorlash jarayoni.

Tadqiqotning predmeti – ushbu jarayonda qo'llaniladigan zamonaviy pedagogik yondashuvlar, metodlar va vositalar.

Tadqiqotning maqsadi – uzunlikka sakrovchi yengil atletikachilarni tayyorlashda zamonaviy pedagogik yondashuvlarning mazmun-mohiyatini ochib berish va ularni amaliyotga tatbiq etish bo'yicha ilmiy asoslangan tavsiyalar ishlab chiqish.

Ushbu maqsaddan kelib chiqqan holda quyidagi **vazifalar** belgilandi:

- uzunlikka sakrash texnikasini o'rgatishning an'anaviy va zamonaviy metodlarini qiyosiy tahlil qilish;
- chiziqli bo'lmagan pedagogika va cheklovlarga asoslangan yondashuvning mashg'ulot jarayonida qo'llanilish imkoniyatlarini aniqlash;
- kognitiv (og'zaki ko'rsatma berish, kuzatuv orqali o'rganish) va texnologik (video tahlil, biomexanik monitoring) vositalarning samaradorligini yoritish;
- murabbiylar va jismoniy tarbiya o'qituvchilari uchun amaliy tavsiyalar ishlab chiqish.

Shuni ta'kidlash lozimki, uzunlikka sakrash o'zining nisbatan sodda tashkiliy-moddiy talablari (maxsus maydoncha, depsinish taxtasi va qum chuquri) tufayli umumta'lim maktablari, sport maktablari va oliy ta'lim muassasalarida keng qo'llaniladigan yengil atletika turlaridan biri hisoblanadi. Shu bois ushbu sport turida qo'llaniladigan pedagogik yondashuvlarni takomillashtirish nafaqat yuqori mahoratli sportchilar, balki ommaviy jismoniy tarbiya tizimi uchun ham amaliy ahamiyatga ega.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Uzunlikka sakrash texnikasini o'rgatish metodikasi masalalari o'zbekistonlik va xorijlik tadqiqotchilarning bir qator ishlarida yoritilgan.

M. J. Abdullayev, M. S. Olimov va N. T. Toxtaboyevlarning o'quv qo'llanmasida yengil atletika turlari texnikasini o'qitish bosqichlari, jumladan, uzunlikka sakrash texnikasi tavsifi keng yoritilgan bo'lib, unda yugurib kelish, depsinish, havoda uchish va yerga tushish fazalarining o'zaro bog'liqligi asoslangan ^[5].

M. A. Fatullayevaning tadqiqotida yengil atletikani o'qitish metodikasini zamonaviy pedagogik texnologiyalar asosida takomillashtirish masalalari ko'rib chiqilgan ^[4].

F. C. Ziyayev va hammualliflari umumta'lim maktablarining jismoniy tarbiya darslarida yengil atletika turlarini o'rgatish metodikasini takomillashtirish samaradorligini o'rganib, differensial yondashuvning o'quvchilar natijalariga ijobiy ta'sirini isbotlashgan ^[1].

F. M. Karimov va hammualliflari boshlang'ich ixtisoslashuv guruhidagi uzunlikka sakrovchi qizlarda depsinish kuchini rivojlantirish masalasini tadqiq etib, maxsus mashqlar tizimini ishlab chiqishgan ^[2].

Yuqoridagilarni umumlashtirish shuni ko'rsatadiki, sport pedagogikasi fanida uzunlikka sakrash texnikasini o'rgatishda kognitiv, texnologik va individuallashtirilgan yondashuvlarga bo'lgan qiziqish ortib bormoqda.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqot maqsad va vazifalarini amalga oshirish uchun quyidagi metodlar qo'llanildi:

1. **Ilmiy-metodik adabiyotlarni tahlil qilish** – mavzuga oid mahalliy va xorijiy manbalar, o'quv qo'llanmalar hamda ilmiy jurnallardagi maqolalar tizimli ravishda o'rganildi va umumlashtirildi.
2. **Qiyosiy-tipologik metod** – an'anaviy va zamonaviy pedagogik yondashuvlarning afzallik va kamchiliklari o'zaro solishtirib chiqildi.
3. **Pedagogik kuzatuv** – oliy ta'lim muassasalari va sport maktablarida uzunlikka sakrash bo'yicha o'tkaziladigan mashg'ulotlar jarayoni kuzatildi, murabbiylar tomonidan qo'llanilayotgan usullar aniqlandi.

4. Umumlashtirish va tizimlashtirish – to'plangan ma'lumotlar asosida zamonaviy yondashuvlarni amaliyotga tatbiq etishning bosqichma-bosqich modeli shakllantirildi.

Tadqiqot uch bosqichda olib borildi:

- *birinchi bosqichda* muammoning nazariy-metodologik asoslari o'rganildi;
- *ikkinchi bosqichda* amaliy kuzatuvlar va murabbiylar bilan suhbatlar orqali dala materiali to'plandi;
- *uchinchi bosqichda* olingan natijalar tahlil qilinib, umumlashtirildi va amaliy tavsiyalar shakllantirildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Uzunlikka sakrash texnikasini o'rgatishda qo'llaniladigan an'anaviy va zamonaviy pedagogik yondashuvlarni bir qator mezonlar bo'yicha solishtirish quyidagi jadvalda keltirilgan (1-jadval).

1-jadval: Uzunlikka sakrashni o'rgatishda an'anaviy va zamonaviy pedagogik yondashuvlarning qiyosiy tavsifi

Mezon	An'anaviy yondashuv	Zamonaviy pedagogik yondashuv
Texnikani o'rgatish usuli	Harakatni bo'laklarga bo'lib, ko'p marta mexanik takrorlash	Yaxlit harakatni o'zgaruvchan sharoitlarda bajarish (cheklovlarga asoslangan yondashuv)
Sportchining roli	Ko'rsatmani passiv bajaruvchi	Yechimni mustaqil izlovchi, faol ishtirokchi
Nazorat vositasi	Vizual kuzatuv va og'zaki baho	Video tahlil, biomexanik ko'rsatkichlar, raqamli qurilmalar
Xato ustida ishlash	Xatoni umumiy ko'rsatma orqali tuzatish	Individual fikr-mulohaza (feedback) va o'z-o'ziga ko'rsatma berish (self-talk)
Yosh xususiyatlari	Barcha sportchilarga bir xil dastur	Yosh, jinsi va tayyorgarlik darajasiga mos individual dastur
Motivatsiya	Tashqi nazoratga asoslangan	Ichki motivatsiya va o'yin elementlaridan foydalanish

Uzunlikka sakrash texnikasi to'rtta o'zaro bog'liq fazadan iborat: yugurib kelish, deysinish, havoda uchish va yerga tushish. Har bir faza o'ziga xos pedagogik yondashuvni talab qiladi, shu sababli mashg'ulot jaryonini ushbu fazalar bo'yicha tizimli tashkil etish katta ahamiyatga ega. Yugurib kelish fazasida asosiy vazifa – barqaror ritm va maksimal nazorat qilinadigan tezlikka erishishdir. An'anaviy metodikada sportchi bir xil uzunlikdagi razbegni ko'p marta takrorlaydi, biroq zamonaviy yondashuvda boshlang'ich nuqtani ataylab o'zgartirib turish (masalan, 30-60 santimetr oldinga yoki orqaga surish) orqali sportchining deysinish taxtasiga nisbatan fazoviy mo'ljal olish qobiliyati maqsadli rivojlantiriladi. Bu, o'z navbatida, musobaqa kunidagi psixologik bosim va tashqi omillar (shamol, yugurish yo'lagining holati) ta'sirida ham barqaror natija ko'rsatish imkonini beradi.

Deysinish fazasi sakrash uzunligini belgilovchi hal qiluvchi bosqich hisoblanadi, chunki aynan shu daqiqada gorizontal tezlik qisman vertikal tezlikka aylantiriladi. Ushbu fazani o'qitishda deysinish oyog'ining to'g'ri qo'yilishi, to'son bo'g'imlarining faol ishi va tananing vertikal holatini saqlash muhim ahamiyatga ega. Zamonaviy metodikada bu bosqichni video sekin tasvirda tahlil qilish orqali sportchiga o'z xatosini vizual tarzda ko'rsatish an'anaviy og'zaki tushuntirishga qaraganda ancha samarali natija beradi.

Havoda uchish fazasida sportchi tanasining muvozanatini saqlash va yerga tushishga tayyorgarlik ko'rish talab etiladi. Bunda "osilib uchish" yoki "velosiped" usullaridan foydalaniladi, ular tananing oldinga qarab aylanish momentini nazorat qilishga xizmat qiladi. Yerga tushish fazasida esa oyoqlarni imkon qadar oldinga cho'zish va tanani oldinga siljitish orqali sakrash natijasini yo'qotmaslik muhim. Ushbu ikki faza, odatda, alohida yordamchi mashqlar (masalan, balandlikdan sakrab tushish, gimnastik moslamalarda muvozanat mashqlari) yordamida takomillashtiriladi. Yuqorida sanab o'tilgan har bir fazani alohida-alohida, so'ngra yaxlit harakat tarkibida o'rgatish klassik metodika bilan ham amalga oshirilishi mumkin, biroq zamonaviy pedagogik yondashuvning afzalligi shundaki, u fazalarni o'zaro bog'liq holda, o'zgaruvchan sharoitlarda va sportchining faol kognitiv ishtirokida shakllantirishga qaratilgan.

Chiziqli bo'lmagan pedagogika (nonlinear pedagogy) nazariyasiga ko'ra, sportchi, murabbiy va mashqlar muhiti o'zaro ta'sirlashuvchi murakkab tizim sifatida qaraladi. Ushbu yondashuv doirasida ishlab chiqilgan cheklovlarga asoslangan yondashuv (constraint-led approach) mohiyati shundan iboratki, murabbiy tayyor harakat namunasini "diktovka" qilish o'rniga, mashq sharoitlarini (masofa, tezlik, moslama, maqsad) maqsadli ravishda o'zgartirib boradi, natijada sportchi o'zi uchun eng maqbul harakat yechimini mustaqil topadi [7: 8].

Uzunlikka sakrash bo'yicha olib borilgan tadqiqotlarda elita darajadagi murabbiylarning tajribasi shuni ko'rsatadiki, yugurib kelish tezligini turlicha boshlang'ich nuqtalardan boshlash ("varied start method") va

depsinish taxtasiga turlicha yo'nalishlar bilan yaqinlashish ("varied targeting method") sportchida boshqotirmani hal qilish, ya'ni depsinish nuqtasini aniq his qilish qobiliyatini rivojlantiradi. Bunday variativlik sportchini musobaqa sharoitidagi kutilmagan holatlarga (shamol, maydonchani holati, hakamlar tomonidan belgilangan vaqt bosimi) moslashishga tayyorlaydi. Amaliyotda ushbu yondashuvni tatbiq etish uchun mashg'ulot jarayoni to'rt bosqichga bo'lib tashkil etiladi: yugurib kelish (razbeg) tezligi va ritmini shakllantirish, depsinish kuchini va burchagini takomillashtirish, havoda uchish fazasidagi muvozanatni saqlash texnikasi ("osilib uchish" yoki "velosiped" usullari) hamda yerga tushish paytida energiyani to'g'ri taqsimlash. Har bir bosqichda mashqlar bir xil emas, balki sportchining joriy natijalariga qarab moslashtirib boriladi.

So'nggi yillardagi tadqiqotlar kognitiv o'rgatish usullarining, xususan, og'zaki o'z-o'ziga ko'rsatma berish va kuzatuv orqali o'rganishning harakat malakasini shakllantirishga ijobiy ta'sirini isbotlamoqda. Boshlang'ich darajadagi sportchilar ishtirokida o'tkazilgan tajribada og'zaki ko'rsatma beruvchi guruh natijaviy ko'rsatkich (masofa) bo'yicha, video orqali kuzatuvchi guruh esa harakatning kinematik sifat ko'rsatkichlari (tana og'irlik markazining harakati) bo'yicha yaxshiroq natijalarga erishgan. Bu shuni ko'rsatadiki, ikkala usulni birgalikda qo'llash eng samarali natija beradi.

Hozirda video tahlil texnologiyasi zamonaviy mashg'ulot jarayonining ajralmas qismiga aylanmoqda. Maxsus dasturiy ta'minot yordamida sportchining yugurib kelish, depsinish va uchish fazalaridagi harakati sekin tasvirda tahlil qilinib, xatolar aniq ko'rsatiladi. Bunday "bilim asosidagi aqli murabbiy" (knowledge-based trainer) tizimlari murabbiyning tajribasini raqamli ma'lumotlar bilan boyitib, xato ustida ishlash vaqtini qisqartiradi va fikr-mulohazaning aniqligini oshiradi. Shuningdek, oddiy va arzon vositalar – masalan, masofani belgilovchi belgilar yoki qo'lda tayyorlangan yordamchi jihozlar – ham, ayniqsa, umumta'lim maktablarida, o'quvchilarning harakatni tushunishini osonlashtirishi mumkin, bu esa har doim ham qimmat texnologiyalar zarur emasligini ko'rsatadi [5].

Shu bilan birga, texnologik vositalarni joriy etishda bir qator amaliy qiyinchiliklar ham mavjud. Ayniqsa, hududiy sport maktablari va umumta'lim muassasalarida maxsus video tahlil dasturlari, yuqori tezlikda suratga oluvchi kameralar yoki biomexanik sensorlarni sotib olish moliyaviy jihatdan har doim ham imkon bermaydi. Shu sababli murabbiylar oddiy smartfon kameralari va bepul dasturiy vositalar yordamida ham sportchi harakatini sekin tasvirda tahlil qilishni o'rganishlari, ya'ni "yuqori texnologiya" bilan "yuqori pedagogik samaradorlik" tushunchalarini bir-biridan ajrata bilishlari muhim ahamiyatga ega. Boshqacha aytganda, texnologiyaning o'zi emas, balki undan pedagogik jihatdan to'g'ri foydalanish natijaviy omil hisoblanadi.

Zamonaviy pedagogik yondashuvning muhim tamoyillaridan biri – mashg'ulot dasturini sportchining yoshi, jinsi, jismoniy tayyorgarlik darajasi va psixologik xususiyatlariga moslashtirishdir. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, yuqori motivatsiyaga ega o'quvchilarda mashq uslubidagi o'qitish usuli buyruq uslubiga qaraganda yuqoriroq natija beradi, past motivatsiyali o'quvchilarda esa bu farq unchalik sezilmaydi. Demak, murabbiy nafaqat texnik, balki motivatsion jihatlarni ham hisobga olgan holda metodni tanlashi lozim [5].

Qizlar guruhida olib borilgan tadqiqotlar depsinish kuchini rivojlantirish uchun maxsus mashqlar tizimini talab qilishini ko'rsatgan, bu esa jinsiy xususiyatlarni hisobga olishning ahamiyatini yana bir bor tasdiqlaydi [2]. Shuningdek, umumta'lim maktablarida yengil atletikani o'rgatish metodikasini differensiallashtirish o'quvchilarning umumiy natijalarini sezilarli darajada oshirishi aniqlangan [1].

Yuqorida keltirilgan tahlillar asosida uzunlikka sakrovchi yengil atletikachilarni tayyorlashning yaxlit bosqichma-bosqich modelini taklif etish mumkin. Ushbu model sportchining yosh xususiyatlari va tayyorgarlik darajasiga qarab uchta asosiy bosqichni o'z ichiga oladi: boshlang'ich tayyorgarlik, boshlang'ich ixtisoslashuv va yuqori sportga ixtisoslashuv bosqichlari. Har bir bosqichda zamonaviy pedagogik yondashuvlarning turli elementlari nisbatan ko'proq yoki kamroq darajada qo'llaniladi (2-jadval).

2-jadval: Tayyorgarlik bosqichlariga ko'ra zamonaviy pedagogik yondashuvlarning ustuvor yo'nalishlari

Bosqich	Asosiy vazifa	Ustuvor zamonaviy yondashuv
Boshlang'ich tayyorgarlik	Umumiy harakat malakalarini shakllantirish, sport turiga qiziqishni oshirish	Kuzatuv orqali o'rganish, o'yin va variativ mashqlar, oddiy va arzon yordamchi vositalar
Boshlang'ich ixtisoslashuv	Uzunlikka sakrash texnikasining asosiy elementlarini o'zlashtirish	Og'zaki o'z-o'ziga ko'rsatma berish, video-fikr-mulohaza, cheklolarga asoslangan mashqlar
Yuqori sportga ixtisoslashuv	Texnikani musobaqa sharoitida barqarorlashtirish, individual uslubni takomillashtirish	Biomexanik monitoring, individuallashtirilgan dastur, chiziqli bo'lmagan pedagogika tamoyillari

Jadvaldan ko'rinib turibdiki, boshlang'ich bosqichda kuzatuv orqali o'rganish va o'yin elementlari ustuvor bo'lsa, yuqori mahorat bosqichida cheklovlarga asoslangan individual mashqlar hamda biomexanik monitoring asosiy o'rinni egallaydi. Bunday differensial yondashuv sportchining har bir rivojlanish davrida eng samarali pedagogik ta'sirni ta'minlashga xizmat qiladi. Shu bilan birga, barcha bosqichlarda murabbiy va sportchi o'rtasidagi ishonchli hamkorlik, muntazam fikr-mulohaza almashinuvi hamda sportchining o'z natijalarini mustaqil tahlil qila olish ko'nikmasini rivojlantirish muhim ahamiyat kasb etadi.

Shuningdek, mashg'ulot jarayonini rejalashtirishda mavsumiylik tamoyiliga alohida e'tibor qaratish lozim. Tayyorgarlik davrining kuzgi-qishki bosqichida asosan umumjismaniy va maxsus jismoniy sifatlarni rivojlantirishga, bahorgi-yozgi bosqichda esa texnik-taktik mahoratni musobaqa sharoitiga yaqinlashtirishga urg'u berilishi tavsiya etiladi. Har ikkala bosqichda ham video tahlil va biomexanik nazorat natijalari mashg'ulot dasturini operativ tuzatish uchun asos bo'lib xizmat qilishi mumkin.

XULOSA

O'tkazilgan tahlil shuni ko'rsatadiki, uzunlikka sakrovchi yengil atletikachilarni tayyorlashda faqat an'anaviy takrorlashga asoslangan metodika bilan cheklanib qolish yuqori sport natijalariga erishishni cheklaydi. Zamonaviy pedagogik yondashuvlar – chiziqli bo'lmagan pedagogika, cheklovlarga asoslangan mashqlar, kognitiv o'rgatish usullari va videotexnologik vositalar – sportchining nafaqat texnik, balki intellektual va psixologik salohiyatini ham rivojlantirishga xizmat qiladi.

Tadqiqot natijalari asosida quyidagi amaliy tavsiyalar ishlab chiqildi:

- mashg'ulot jarayonida harakatni bir xil sharoitda ko'p marta takrorlash o'rniga, sharoitlarni (masofa, tezlik, maqsad nuqtasi) izchil o'zgartirib boruvchi variativ mashqlardan foydalanish;
- har bir mashg'ulotda, imkon qadar, video tahlil yoki hech bo'lmaganda tizimli vizual nazorat vositalaridan foydalanish;
- og'zaki ko'rsatma berish va kuzatuv orqali o'rgatish usullarini birgalikda qo'llash, ayniqsa, boshlang'ich tayyorgarlik bosqichida;
- mashg'ulot dasturlarini sportchining yoshi, jinsi va motivatsiya darajasiga qarab individuallashtirish;
- murabbiylar va jismoniy tarbiya o'qituvchilari uchun zamonaviy pedagogik yondashuvlar bo'yicha malaka oshirish kurslari va uslubiy qo'llanmalar tayyorlashni yo'lga qo'yish.

Xulosa qilib aytganda, uzunlikka sakrash bo'yicha yengil atletikachilarni tayyorlash tizimini zamonaviy pedagogik yondashuvlar asosida takomillashtirish nafaqat sportchilarning individual natijalarini oshiradi, balki O'zbekistonda yengil atletika sport turining umumiy rivojlanish darajasini yuksaltirishga ham xizmat qiladi. Ushbu tadqiqot nazariy-uslubiy tahlil xarakteriga ega bo'lib, kelgusi tadqiqotlarda taklif etilgan bosqichma-bosqich modelning aniq sportchilar guruhida eksperimental sinovdan o'tkazilishi, natijalarning statistik jihatdan tasdiqlanishi hamda turli yosh va jins guruhlari uchun batafsil metodik tavsiyalar ishlab chiqilishi dolzarb yo'nalish bo'lib qolmoqda. Bunday eksperimental tadqiqotlar zamonaviy pedagogik yondashuvlarning O'zbekiston sharoitida qo'llanilishi bo'yicha yanada aniq va amaliy jihatdan asoslangan xulosalar chiqarish imkonini beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. O'zbekiston Respublikasining 04.09.2015-yildagi "Jismoniy tarbiya va sport to'g'risida"gi 394-son Qonuni. – Toshkent, 2015 (10-modda). <https://lex.uz/docs/-2742233>
2. O'zbekiston Respublikasining Qonuni, 23.09.2020-yildagi 637-son "Ta'lim to'g'risida"gi Qonuni <https://lex.uz/docs/-5013007>
3. Ziyayev F.S. va boshqalar. Yengil atletika sport turini rivojlantirishda umumiy o'rta ta'lim maktablarining jismoniy tarbiya darslarida yengil atletika turlarini o'rgatish metodikasini takomillashtirish samaradorligi // Central Asian Research Journal for Interdisciplinary Studies (CARJIS). – 2021. – T. 1. – № 3. – B. 348-355.
4. Karimov F.M. va boshqalar. Boshlang'ich ixtisoslik guruhidagi uzunlikka sakrovchi qizlarning deqsinish kuchini rivojlantirish // Central Asian Research Journal for Interdisciplinary Studies (CARJIS). – 2021. – T. 1. – № 4. – B. 119-125.
5. Husniddin I. Yengil atletikaning metodologiyasi // Pedagogik tadqiqotlar jurnali. – 2025. – T. 3. – № 1. – B. 755-759.
6. Fatullayeva M.A. Yengil atletikani o'qitish metodikasi: o'quv-uslubiy qo'llanma. – Buxoro, 2022.
7. Abdullayev M.J., Olimov M.S., Toxtaboyev N.T. Yengil atletika va uni o'qitish metodikasi: o'quv qo'llanma. – Jizzax: JDFU, 2021.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №8(3)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzilimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.